

חגי ה. שבתאי, עו"ד
אריה שפירא, עו"ד
גלי פלד-שבתאי, עו"ד
אלון וילנר, עו"ד ומגשר
אופיר לוי, עו"ד, מגשר ונוטריון*
שרית ויור, עו"ד
יוליה פק חלמיש, עו"ד**
ענת סער, עו"ד*
הלל ארצי, עו"ד ומגשר***
אסנת קולודני-חיים, עו"ד*
קרן נדולני, עו"ד*
לירז גונן-אללוף, עו"ד

* מוסמך (LLM.) משפטים
** חברת לשכת עוה"ד ניו יורק
*** מוסמך (MSc.) במדעי הטבע

תאריך 1.3.2011

**חוזר משרד 6/11 : חבר עובד חוץ שנפטר - מי זכאי לקבל קצבת שאירים גמלת שאירים וכספי קרן
השתלמות?**

לאחרונה הכריע בית המשפט במחוזי במאבק שניטש בין אלמנת חבר קיבוץ וילדיו (משפחת אבנון) לבין הקיבוץ (כפר מסריק) בסכסוך שנסב על הזכות לקבל זכויות תשלומים שונים שקמו בעקבות פטירת חבר הקיבוץ, שהיה ערב פטירתו עובד חוץ (עובד אצל מעסיק שאינו הקיבוץ): קצבת שאירים מהמוסד לבטל"א, גמלת שאירים המשתלמת מקרן פנסיה וכן סכום שנצבר בקרן השתלמות.

בית המשפט שקל את טענות הצדדים:

מצד אחד : תקנון הקיבוץ קובע בהוראותיו חובה גורפת לפיה על חבר הקיבוץ להעביר לקיבוץ את כל נכסיו והכנסותיו, חובה שלא הוחרגה בהחלטת אסיפה כללית מחייבת.

מאידך: הוכח כי הקיבוץ לא אכף את החובה הגורפת לגבי כל התשלומים למיניהם (כך לא אכף חובה זו לגבי תשלומי פיצויים מגרמניה, כספים המגיעים ממשרד הבטחון בגין נכות או שכול), ולא דרש מחברים למסור את כל הכנסותיהם ממקורות פרטיים, כגון ירושות והכנסות שמקורן אינו בעבודה ובמשלח יד.

בפני בית המשפט הוצגה החלטה של גוף פנימי של הקיבוץ הנקרא "מועצה חברתית-כלכלית". המועצה קבעה כי לא כל חבר חייב להעביר כספים המגיעים לו וזאת תוך שהיא מבחינה בין מקורות הכסף, כגון: ביטוח לאומי או מקור אחר, ובין סיבת הפיצוי: לדוגמא: שכול או נכות.

בית המשפט קבע כדלקמן:

1. לעניין החלטות המועצה, לפיהן פעל הקיבוץ: המועצה אינה גוף מובנה בתקנון, לא ברור מהו הבסיס להחלטתה ויתכן והחלטתה הינה ללא סמכות ובטלה. **על האסיפה הכללית להחליט מהם נכסי החבר שעליו להעביר לקיבוץ.**
2. **אין תוקף להוראות תקנון הקיבוץ מכיון שהתקנון שונו על ידי הקיבוץ בדרך של התנהגות, דהיינו: במקרה בו הקיבוץ אינו גובה כספים משך שנים, לא ניתן לאכוף את הוראות התקנון כלשונן. בנוסף, יהיה זה בלתי צודק לחייב את המשפחה להעביר את הכספים, לאור השינויים המפליגים שחלו בתפיסות יסוד חברתיות וכלכליות בקיבוץ בשני העשורים האחרונים.**
3. **נקבע כי המשפחה זכאית לקבל תשלומי קצבת וגמלת שאירים בעקבות פטירת המנוח. בית המשפט העיר כי קצבת שאירים וגמלת שאירים אינם יכולים להחשב כתשלומים שהם חלף עבודה.**
4. **סכומים שהעבירה אבנון לקיבוץ בעבר בגין קצבת שאירים וגמלת שאירים לא יוחזרו לה משום שהועברו בהסכמתה.**
5. **לגבי קרן ההשתלמות – בית המשפט קבע כי מקורו של תשלום זה בעבודת המנוח, ולפיכך היה על המשפחה להעביר את הכספים. במקרה זה ולאור הנסיבות המיוחדות נקבע כי המשפחה תהיה זכאית לכספים.**

פרטי פסק הדין: תא (חיפה) 135/08 קיבוץ כפר מסריק נ' דורית אבנון, כבוד השופט א' קיסרי, ניתן ביום 9.1.2011.